

De pensioenmotor

Ontwikkeling en toepassing voor de ambtenarenpensioenen

Om de pensioenen automatisch te kunnen berekenen, heeft de Federale Pensioendienst (FPD) het Capelo-project opgestart. Daarmee wil de FPD de loopbaan van ambtenaren kunnen opvolgen in een continu geactualiseerde database. Door de eigen gegevens over de ambtenarenpensioenen te koppelen aan de databanken van de werknemers- en de zelfstandigenpensioenen, kon bovendien een 'pensioenmotor' worden ontwikkeld. Dit is een samenwerkingsproject tussen de drie pensioenstelsels (ambtenaren, werknemers en zelfstandigen) dat de burger via www.mypension.be één aanspreekpunt biedt om zijn vroegste pensioendatum en zijn pensioenbedrag online te berekenen, of hij nu ambtenaar, werknemer of zelfstandige is.

Zowel de pensioenmotor als de interface www.mypension.be heeft vertraging opgelopen, maar sinds november 2017 kunnen de meeste burgers een raming van hun wettelijk pensioen raadplegen. De toepassing kon onmiddellijk rekenen op veel succes. Dat toont aan dat de burger behoefte heeft aan duidelijke informatie over zijn pensioen.

De burger moet er wel rekening mee houden dat de verstrekte pensioeninformatie maar een momentopname is. Ze biedt dus geen garantie voor het pensioenbedrag dat de betrokkene uiteindelijk zal ontvangen. De verstrekte informatie is bovendien erg summier. Daardoor kan de betrokkene niet nagaan of de raming correct is, noch controleren of er rekening werd gehouden met alle loopbaan- en weddenelementen.

Het Rekenhof heeft de pensioenmotor onderzocht en stelt vast dat de Capelo-databank nog altijd niet alle loopbaangegevens van de statutaire ambtenaren bevat, hoewel de uiterste datum waarop de werkgevers de informatie moeten ingeven, als bijna drie jaar voorbij is. Voor een onbekend aantal gewezen ambtenaren die op 31 december 2010 niet meer in dienst waren bij de overheid (en daar nadien ook niet meer opnieuw in dienst zijn gekomen) ontbreken bovendien alle gegevens. Een volledige en correcte aangifte van de gegevens is van groot belang om de pensioenrechten over alle stelsels heen te kunnen vaststellen. Daarom acht het Rekenhof het aangewezen dat een wettelijke sanctie wordt ingevoerd voor het niet-ervullen van de aangifteplicht. MyPension kan immers niet naar behoren functioneren zolang niet alle gegevens van (gewezen) ambtenaren zijn verwerkt.

Het aantal ingevulde aangiftes ligt nog lager voor de contractuele personeelsleden van de overheid, mede doordat protocolakkoorden zonder wettelijke basis uitzonderingen toestaan. Bovendien worden deze akkoorden in de praktijk niet steeds correct uitgevoerd. Voor vele ambtenaren ontbreken de militaire diensten nog steeds in de Capelo-databank, met een foutieve berekening in MyPension als gevolg. Voorts zouden de databanken ook de gegevens van een aantal kleinere pensioeninstellingen en die over de politieke mandaten moeten bevatten. Ten slotte blijkt dat de regelgeving over het absolute maximumpensioen, de weglating van nadelige diensten, de pensioenbonus, het zgn. *preferentiële tantième*, het minimumpensioen en het gemengde pensioen niet (volledig) werd geprogrammeerd in MyPension. Daardoor wordt in bepaalde gevallen geen of verkeerde informatie verstrekt.

De minister van Pensioenen heeft geantwoord dat hij met een (voor-)ontwerp van wet een sanctie wil invoeren als de historische gegevens niet tijdig worden ingevoerd en de verplichting om deel te nemen aan het Capelo-project zal uitbreiden. Dit ontwerp zal ook een wettelijke grondslag verlenen aan de protocolakkoorden die al met bepaalde werkgevers werden afgesloten.

De minister sluit zich verder grotendeels aan bij de conclusies en aanbevelingen van het Rekenhof. Hij benadrukt nogmaals dat een correcte informatieverstrekking en verdere automatisering van de pensioendossierafhandeling voor hem van groot belang zijn. Hij zal de FPD dan ook vragen om de werkpunten en aanbevelingen die het Rekenhof heeft geformuleerd ter harte te nemen, en waar mogelijk zo snel mogelijk eraan tegemoet te komen.

INHOUD

Hoofdstuk 1

Inleiding	4
1.1 Context	4
1.2 Onderzoeksvragen en -afbakening	6
1.3 Auditmethode	7
1.4 Verloop van de audit	7

Hoofdstuk 2

Voortgang van het project	8
---------------------------	---

Hoofdstuk 3

Vaststellingen in verband met de Capelo-gegevensbank	12
3.1 Volledigheid en juistheid van de databank	12
3.1.1 Historische aangiften	12
3.1.2 DmfA-aangiften	12
3.1.3 Vrijstelling van aangifte bij 'protocol'	14
3.1.4 Taakverdeling werkgevers	15
3.1.5 Punctuele gegevens	15
3.1.6 Militaire diensten	16
3.2 Gevolgen van een onvolledige en/of onjuiste databank	16
3.2.1 Gevolgen voor de berekening van de ambtenarenpensioenen	16
3.2.2 Gevolgen in geval van gemengde loopbanen	17

Hoofdstuk 4

Vaststellingen in verband met de pensioenberekening	19
4.1 Algemene opmerkingen	19
4.1.1 Automatische ramingen	19
4.1.2 Informatie bij de ramingen van MyPension	20
4.1.3 Informatie voor ambtenaren in 'brugpensioen'	21
4.2 Regelgeving die ontbreekt in de software van de raming	21
4.2.1 Beperking tot het absolute maximumbedrag	21
4.2.2 Toepassing van de regel dat 'nadelige diensten' kunnen worden weggelaten	21
4.2.3 Pensioenbonus	22
4.2.4 Tantième	22
4.2.5 Optrekking tot het minimumpensioen	23
4.2.6 Wetgeving over het 'gemengd pensioen'	23
4.3 Verschillende berekeningssoftware	24

Hoofdstuk 5

Conclusie en aanbevelingen	25
5.1 Conclusies	25
5.2 Aanbevelingen	26

Bijlage

Antwoord van de minister van Pensioenen van 24 oktober 2018	27
---	----

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1.1 Context

Om performanter te werken en betere informatie aan de burger te kunnen verstrekken over zijn loopbaan- en pensioenrechten, heeft de Federale Pensioendienst (FPD) al enige tijd de pensioenberekeningsprocessen geautomatiseerd. Zo werd het Capelo-project (*carrière publique électronique-elektronisch loopbaanoverzicht*) opgestart dat de pensioendienst in staat moest stellen de loopbaan van ambtenaren op te volgen in een continu geactualiseerde database. Gekoppeld aan het berekeningsprogramma PenCalc zou de gegevensbank het mogelijk maken de pensioenen in de openbare sector automatisch toe te kennen. Sinds begin 2013 stelt de FPD deze pensioenen vast op basis van elektronisch aangeleverde informatie, en niet langer op basis van een papieren dossier en bewijskrachtige loopbaanstukken. De loopbaangegevens worden door de diverse werkgevers binnen de openbare sector gecodeerd en verzonden; de gegevens die betrekking hebben op de loopbaan vóór 2011 worden opgenomen in een aangifte van de zogenaamde 'historische gegevens', de loopbaangegevens vanaf 2011 worden verkregen via de aangifte van de sociale zekerheid (DmfA)¹.

Door de eigen elektronische gegevens over de ambtenarenpensioenen te koppelen aan de databanken van de werknemerspensioenen en van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), kon bovendien een 'pensioenmotor' worden ontwikkeld. Dit is een samenwerkingsproject tussen de drie pensioenstelsels (ambtenaren, werknemers en zelfstandigen) dat de burger één aanspreekpunt verstrekt om zijn vroegste pensioendatum en zijn pensioenbedrag online te berekenen, ongeacht of hij ambtenaar, werknemer of zelfstandige is.

Voor de FPD maakten de pensioenhervormingen een bijkomende databank onontbeerlijk. Die wetwijzigingen hadden er immers toe geleid dat de in opbouw zijnde Capelo-gegevensbank, met daarin alle loopbaangegevens uit de overheidssector van een ambtenaar, niet langer volstond om het recht op en de berekening van de overheidspensioenen te automatiseren. Voor een aantal elementen uit de pensioenvaststelling moeten immers ook de periodes van tewerkstelling als werknemer of als zelfstandige gekend zijn.

Voor de twee andere grote pensioenstelsels (werknemers en zelfstandigen) zou het project er in de eerste plaats voor moeten zorgen dat, bij gemengde loopbanen, niet langer hoeft te worden gewacht op de afhandeling van het ambtenarenpensioen alvorens het werknemerspensioen en/of het pensioen als zelfstandige kan worden vastgesteld. Daarnaast is het, als gevolg van de opeenvolgende pensioenhervormingen, voor deze stelsels in veel meer gevallen nodig om de diensten gepresteerd als ambtenaar te kennen om het recht op pensioen te kunnen nagaan.

Het project 'Pensioenmotor' bestaat uit:

- een gemeenschappelijke databank;

¹ Het Rekenhof onderzocht in een eerdere audit de werking van Capelo. Zie Rekenhof, *Uitvoering van het Capelo-project en verwerking van elektronische gegevens door de FPD-ambtenarenpensioenen*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, maart 2017, www.rekenhof.be. Tenzij het expliciet anders wordt vermeld, slaan hierna alle verwijzingen naar eerdere vaststellingen van het Rekenhof op de inhoud van dit auditverslag.

- een berekeningsmotor per pensioenstelsel die de gegevens van dat betrokken stelsel consolideert, d.i. interpreteert volgens de eigen pensioenreglementering;
- een centrale ‘orquestrator’ om de uitwisseling van brutogegevens (de gegevens vóór consolidatie) en geconsolideerde gegevens tussen de drie pensioenstelsels te beheren;
- een gemeenschappelijke interface die deze gegevens ontsluit voor de burger (en de professional): www.mypension.be

Concreet werkt de pensioenmotor als volgt:

- elk van de pensioeninstellingen (de FPD-ex Pensioendienst voor de Overheidssector voor de ambtenarenpensioenen, de FPD-ex Rijksdienst voor Pensioenen voor de werknemerspensioenen, het RSVZ voor de zelfstandigenpensioenen) voert loopbaangegevens in de geïntegreerde databank in. De loopbaangegevens van de overheidssector worden structureel aangeleverd vanuit het pensioenportaal van de FPD;
- elke instelling consolideert de eigen loopbaangegevens naar het recht op pensioen en berekent de ‘P-datum’, d.i. vroegst mogelijke pensioendatum. De berekeningsmodule voor de P-datum van de FPD (diensten bevoegd voor de ambtenarenpensioenen) levert de geconsolideerde gegevens aan de pensioenmotor op twee manieren: de loopbaanduur zoals die in aanmerking komt in het overheidsstelsel en de loopbaanduur zoals die in aanmerking komt in de andere stelsels. Deze module kan ook een P-datum berekenen op basis van gegevens die door de pensioenmotor worden aangeleverd;
- elke instelling consolideert de eigen loopbaangegevens voor de berekening van het pensioen. Dit resulteert in een pensioenbedrag op drie mogelijke datums: de P-datum, de gezamenlijke vroegste pensioendatum over de drie stelsels en de wettelijke pensioendatum. Bovendien wordt het reeds opgebouwde pensioenbedrag berekend².

Op die manier verzamelt en verwerkt het gemeenschappelijke, interactieve pensioenplatform gedetailleerde loopbaangegevens tot een volledig loopbaanoverzicht voor de drie pensioenstelsels. Deze loopbaangegevens worden bovendien geïnterpreteerd naar pensioenrechten en toegewezen aan één van de stelsels. Daardoor is voor elke gepresteerde dienst bekend of en in welke mate hij meetelt voor het recht en de berekening van het pensioen in elk pensioenstelsel. De gegevens en de berekening worden ter beschikking gesteld via de interface www.mypension.be³. Aldus heeft de burger op elk ogenblik een zicht op zijn loopbaan en de daaruit volgende pensioenrechten.

² Het betreft het pensioenbedrag op de wettelijke pensioenleeftijd als de toekomstige gepensioneerde onmiddellijk zou stoppen met werken en geen bijkomende pensioenrechten meer zou opbouwen.

³ Naast MyPension dat door de FPD wordt beheerd, hebben SIGeDIS en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid op 29 augustus 2017 MyCareer gelanceerd. SIGeDIS is de “vzw Sociale Individuele Gegevens – Données Individuelles Sociales”; ze verzamelt de sociale gegevens van individuen in België en slaat ze op in databanken die toegankelijk zijn voor de openbare instellingen van de sociale zekerheid en eventueel andere overheidsinstellingen. In MyCareer krijgt de burger een overzicht van zijn loopbaan, met vermelding van alle periodes van tewerkstelling als ambtenaar, werknemer of zelfstandige en alle periodes van inactiviteit (werkloosheid, tijdskrediet...). Via deze online toepassing kan hij bovendien onvolledigheden in zijn loopbaan melden. MyCareer biedt een neutraal overzicht van alle loopbaangebeurtenissen zonder die te interpreteren naar bepaalde rechten, terwijl MyPension focust op de opgebouwde pensioenrechten. Door het verschillende doel van deze tools kunnen de getoonde gegevens van elkaar afwijken. Zo worden in MyPension bepaalde periodes opgenomen die geen deel uitmaken van de loopbaan maar die toch pensioenrechten creëren (bv. studieperiodes).

Samengevat berekent de pensioenmotor:

- de P-datum, d.i. vroegste pensioendatum in één stelsel (ambtenaren, werknemers, zelfstandigen) rekening houdend met de gepresteerde diensten in de drie stelsels samen;
- de gemeenschappelijke pensioendatum waarop iemand in de drie stelsels tegelijkertijd pensioenrecht heeft;
- het pensioenbedrag op de P-datum, op de gemeenschappelijke ingangsdatum en op de wettelijke pensioendatum en het op een bepaald ogenblik al opgebouwde pensioenbedrag.

Op termijn zal de pensioenmotor ook individuele simulaties kunnen maken, zodat een burger het effect van bepaalde loopbaankeuzes op zijn pensioendatum en/of pensioenbedrag op voorhand kan inschatten. Daarvoor moet de website www.mypension.be uitgroeien tot een online pensioenportaal met gepersonaliseerde informatie over wettelijke én aanvullende pensioenen voor de werknemers, ambtenaren en zelfstandigen, verzameld in een persoonlijk digitaal pensioendossier.

De FPD heeft zich verregaand geëngageerd op het vlak van het elektronisch loopbaandossier (Capelo) en de uitbouw van de pensioenmotor. Van bij de opstart van het project werd vooropgesteld om de toepassingen in fases te lanceren, op basis van een tijdschema dat intussen wel al meermaals werd bijgesteld (zie hoofdstuk 2).

1.2 Onderzoeksvragen en -afbakening

Het Rekenhof heeft de ontwikkeling en toepassing van de pensioenmotor onderzocht. Aangezien de betrouwbaarheid (en dus ook het uiteindelijke nut) van de pensioenmotor staat of valt met de juistheid van de aangereikte informatie, richtte het onderzoek zich op de manier waarop de gegevensstromen zijn geautomatiseerd en op de volledigheid van de gegevens.

Verder is onderzocht welke functionaliteiten van de pensioenmotor al operationeel zijn en in hoeverre die in staat zijn om juiste en volledige resultaten af te leveren. Daarbij is nagegaan in hoeverre de FPD het (originele en bijgestelde) tijdschema heeft gevolgd.

Het onderzoek kan worden samengevat in de volgende onderzoeksvragen:

- Op welke manier zijn de gegevensstromen voor de pensioenmotor georganiseerd en geautomatiseerd?
- Zijn deze gegevensstromen volledig en bevatten ze correcte informatie?
- Welke functionaliteiten van de pensioenmotor zijn al operationeel?
- Leveren deze functionaliteiten correcte resultaten af en wordt voldoende rekening gehouden met gewijzigde pensioenreglementering (up-to-date informatie)?
- In hoeverre wordt het vooropgestelde tijdschema voor de verwezenlijking van de pensioenmotor gevolgd?

1.3 Auditmethode

In een eerste fase werd de beschikbare informatie (dienstorders, verslagen van werkgroepen...) onderzocht en werden interviews gehouden met de verantwoordelijke ambtenaren.

In een tweede fase werd de werking van de pensioenmotor getoetst aan de hand van ongeveer tweehonderd concrete dossiers. Daarbij werd onder meer gesteund op een selectie die bij de FPD werd opgevraagd. Een deel daarvan was gefocust op typedossiers van personeelsleden uit het onderwijs; een ander deel bevatte typedossiers van een gemengde loopbaan (i.c. een loopbaan als ambtenaar plus diensten als werknemer en/of zelfstandige).

1.4 Verloop van de audit

1 februari 2017	Aankondiging van de audit bij de minister van Pensioenen en bij de administrateur-generaal van de FPD
Mei 2017 tot mei 2018	Uitvoering van de audit en opmaak van het ontwerp van verslag
3 oktober 2018	Verzending van het ontwerp van verslag naar de administrateur-generaal van de FPD en naar de minister van Pensioenen
24 oktober 2018	Antwoord van de minister van Pensioenen op het ontwerp van verslag
9 november 2018	Antwoord van de adjunct-administrateur-generaal van de FPD op het ontwerp van verslag

HOOFDSTUK 2

Voortgang van het project

Volgens het managementplan 2013-2019 van 31 oktober 2013 van de toenmalige Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS) zou het project Pensioenmotor in verschillende fases verlopen (zie kolom 'initiële planning' in de tabel hieronder). Eén jaar na de publicatie van het managementplan werd het tijdspad al bijgesteld, zoals blijkt uit het antwoord van de minister van Pensioenen op een parlementaire vraag van 28 oktober 2014⁴. Het bestuursplan 2015 van de (toenmalige) Rijksdienst voor Pensioenen stelde het opnieuw bij (zie kolom 'bijgestelde planning' in de tabel hieronder). Ook later moest het nog worden aangepast⁵. Dat roept vragen op:

- Was het oorspronkelijke tijdspad wel realistisch?
Van bij aanvang was duidelijk dat het onmogelijk was fase 1 in december 2014 af te ronden. Zoals het Rekenhof begin 2014 al aangaf zou de FPD voor de ambtenarenpensioenen (toen nog PDOS) immers ten vroegste begin 2016 kunnen beschikken over een databank met de loopbaangegevens van alle ambtenaren. De diverse overheidsinstellingen moesten immers pas op 31 december 2015 klaar zijn met de aangifte van de historische loopbanen van hun personeelsleden⁶. Het spreekt voor zich dat uitstel van een (begin)fase een negatieve impact heeft op het tijdsschema van alle latere fasen. Volgens de FPD kon niet worden voorzien dat de werkgevers uit de overheidssector zoveel tijd nodig zouden hebben voor de e-attesten met historische loopbaangegevens.
- Wat is de reden van de opeenvolgende wijzigingen in het tijdsschema?
Op de vraag van het Rekenhof naar een duidelijk overzicht van de opeenvolgende bijstellingen van het tijdspad en de redenen daarvan antwoordde de FPD in eerste instantie alleen dat het om een *enorm project* gaat dat *voortdurend in evolutie is*. In de reactie op het ontwerpverslag verwees de dienst naar de talrijke pensioenhervormingen die sinds de opstart van het project werden doorgevoerd en een grote impact hebben gehad op de toekenningsoftware van zowel de ex-RVP als de ex-PDOS.

Voor de ontwikkeling van het project deed de FPD beroep op Smals, de gemeenschappelijke ICT-organisatie van Belgische overheidsdiensten in de sociale zekerheid. Omdat een dergelijk groots project blijkbaar een meer gestructureerde en specifieke aanpak vergde, werd nadien ook een beroep gedaan op een privéfirma (door een raamcontract verbonden met Smals) en sinds 31 mei 2017 onrechtstreeks op een andere privéfirma⁷, gespecialiseerd in online gebruikerservaringen. Als externe partner moet deze laatste de FPD begeleiden bij de verdere uitbouw van MyPension en de ontwikkeling van een echt ééngemaakte website voor de FPD (zowel voor de ambtenarenpensioenen als de werknemerspensioenen). Daarmee

⁴ Vr. en Antw. Kamer, 8 december 2014, nr. 54/003 (vraag F. Demon van 28 oktober 2014). De realisatie van fase 1 verschoof van december 2014 meteen naar het najaar van 2015.

⁵ Het Rekenhof stelde tijdens de audit vast dat er geen centraal informatieplatform bestaat voor alle documenten en beslissingen met betrekking tot de pensioenmotor. Daardoor was het zeer moeilijk om een chronologisch overzicht van de verschillende stappen te verkrijgen.

⁶ Rekenhof, *Actuele evoluties binnen de overheidspensioenen – Tussentijdse evaluatie*, verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, februari 2014, www.rekenhof.be.

⁷ Meer bepaald in onderaanneming van de eerste privéfirma; deze samenwerking via Smals is geregeld in een Bijzondere Samenwerkingsmodaliteit (kortweg: BSM).

samenhangend zullen de respectieve interne netwerken tot één geïntegreerd netwerk worden omgevormd, zodat alle informatie en kennis over ambtenaren- én werknemerspensioenen op één plaats kan worden beheerd. Dat is tot dusver nog niet gerealiseerd.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitvoering van het project:

Geplande inhoud	Initiële planning	Bijgestelde planning	Realisatie	Gerealiseerde inhoud
Fase 0 - Online toegang tot dossierstatus en overzicht betalingen				
De burger krijgt online toegang tot zijn dossierstatus in de drie stelsels. De gepensioneerde kan zijn pensioenbetalingen in de privésector en het ambtenarenstelsel raadplegen.	december 2014	tweede kwartaal 2015	mei 2015	Actieve en gepensioneerde werknemers, zelfstandigen en ambtenaren kunnen via MyPension hun pensioenloopbaan inkijken, elektronisch berichten van de pensioendienst lezen en hun pensioen aanvragen. Gepensioneerden kunnen bovendien de uitbetaalde pensioenbedragen raadplegen.
Fase 1 - Online overzicht pensioenverzekeringstijdvakken en berekening vroegste ingangsdatum				
De burger kan loopbaangegevens die met het oog op zijn pensioenopbouw in drie stelsels werden geregistreerd en, indien relevant, diploma's online raadplegen en eventuele onvolledigheden melden. Daarnaast wordt voor elk stelsel de vroegst mogelijke ingangsdatum weergegeven met de nodige toelichting.	december 2014	eerste kwartaal 2016	januari 2016	<p>Op 8 januari 2016 startte een beperkte versie van de pensioenmotor. Tot en met 20 januari 2016 verschenen in MyPension enkel de tijdslijnen voor elk pensioenstelsel met detailgegevens over de periodes en werkgevers. Bezoekers konden ontbrekende periodes en militaire diensten of fouten doorgeven.</p> <p>Op 21 januari 2016 ging fase 1 van de pensioenmotor van start. Vanaf dan zou elke burger zijn vroegste pensioendatum moeten kunnen raadplegen op basis van de loopbaangegevens in de gezamenlijke databank. Als onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor de berekening van de pensioendatum (bv. als voor een ambtenaar nog geen historische gegevens zijn aangegeven) krijgt de burger een waarschuwing met de reden waarom nog geen pensioendatum kan worden berekend.</p>
Fase 1 bis - Gecoördineerd verzenden en verzamelen bijkomende inlichtingen tijdens toekenningsproces				
Info die de drie pensioeninstellingen tijdens het toekenningsproces opvragen wordt voortaan slechts één keer gevraagd. De burger krijgt de mogelijkheid die inlichtingen online in te vullen via een gemeenschappelijk webformulier.	december 2016			Bij het afsluiten van het onderzoek bestond nog steeds niet de mogelijkheid om inlichtingen online door te sturen. De burger kan de noodzakelijke formulieren wel van de website downloaden en ze dan per post opsturen.
Fase 2 - Unieke raming en online pensioensimulatie				

Geplande inhoud	Initiële planning	Bijgestelde planning	Realisatie	Gerealiseerde inhoud
<p>De burger kan tijdens zijn beroepsloopbaan voor de drie stelsels online een gesimuleerd pensioenbedrag raadplegen. Bovendien krijgt hij de mogelijkheid toekomstige loopbaankeuzes te simuleren om de invloed van die keuzes op zijn pensioen te kennen.</p>	<p>december 2016</p>	<p>december 2016 (fase 2: raming op de vroegste pensioendatum en/of op de leeftijdsgrens)</p>	<p>november 2017</p>	<p>Sinds 20 november 2017 kunnen de meeste burgers via MyPension een raming van hun wettelijk pensioen raadplegen, ongeacht of ze een loopbaan als ambtenaar, werknemer of zelfstandige hebben gehad. De raming wordt gemaakt voor drie datums: de vroegste pensioendatum, de gemeenschappelijke pensioendatum voor de drie stelsels en de datum op leeftijdsgrens.</p>
		<p>december 2017 (fase 2bis: simulatie van het pensioenbedrag op vrij gekozen datum en volgens vrij gekozen variabelen)</p>	<p>juli 2018</p>	<p>Sinds 5 juli 2018 kan elke burger een raming van het pensioenbedrag opvragen op een vrij gekozen datum tussen de vroegste pensioendatum en de wettelijke leeftijdsgrens. Deze automatische raming steunt op dezelfde parameters en voorwaarden als bij de andere opgegeven pensioenbedragen. De raming kan naar keuze worden gemaakt met of zonder de opname van studieperioden die door persoonlijke bijdragen kunnen worden gevalideerd.</p> <p>Een pensioenbedrag simuleren door aanpassing van vrije loopbaanvariabelen (bijvoorbeeld afwezigheden of loopbaanonderbrekingen, wijzigingen aan loopbaanelementen, bevorderingen, ...) is nog altijd niet mogelijk. Bij de persvoorstelling van de (nieuwe) fase 2 (eind november 2017) kondigde de minister van Pensioenen aan dat het vanaf 2019 mogelijk zou worden om het effect na te gaan van sommige loopbaankeuzes op het pensioenbedrag.</p>
Fase 3 - Gecoördineerde kennisgeving pensioenbeslissing				
<p>Als pensioenadministraties een beslissing nemen, ontvangt de burger op hetzelfde moment de toekenningsbeslissingen in alle stelsels. De verschillende kennisgevingen worden gebundeld en vergezeld van een korte toelichting die het globaal pensioenbedrag vermeldt.</p>	<p>juni 2018</p>			<p>Bij het afsluiten van het onderzoek was dit nog niet gerealiseerd.</p>

HOOFDSTUK 3

Vaststellingen in verband met de Capelo-gegevensbank

3.1 Volledigheid en juistheid van de databank

3.1.1 Historische aangiften

De werkgevers van de openbare sector moesten de vroegere loopbaangegevens aangeven en valideren voor alle personeelsleden die ze in dienst hadden op 31 december 2010, inclusief de gegevens van eerdere werkgevers in de openbare sector. De wetgever bepaalde dat deze 'historische loopbaanattesten' voltooid moesten zijn vóór 1 januari 2016.

Uit cijfers van SIGeDIS blijkt dat die aangifte ook in 2018 nog lang niet is afgerond. Begin april 2018 had de FPD nog steeds maar een loopbaanattest ontvangen voor 86,67 % van alle statutaire ambtenaren. Dat impliceert het loopbaanoverzicht nog ontbreekt voor ruim 87.000 huidige of gewezen statutaire ambtenaren⁸. In de reactie op het ontwerpverslag actualiseert de FPD de cijfers. Begin november 2018 waren 90,32% van de verwachte attesten gevalideerd. Er ontbraken nog 63.356 attesten, waarvan 84% ten laste van één werkgever, namelijk het Franstalig onderwijs.

Daarnaast ontbreken de historische gegevens voor gewezen ambtenaren die op en na 31 december 2010 niet meer in dienst waren bij de overheid. Het betreft een op dit ogenblik niet gekend aantal personen die na een overheidsloopbaan werknemer of zelfstandige werden. Aangezien hun vroegere overheidswerkgever geen historisch attest moet afgeven, zijn die loopbaangegevens niet opgenomen in de Capelo-databank. Als de betrokkenen hun loopbaan controleren op MyPension.be, stellen ze vast dat hun vroegere overheidsloopbaan volledig ontbreekt. Pas als zij dit signaleren, kan de procedure beginnen om de gegevens te vervolledigen. Het gaat om honderden gevallen per maand die op die manier worden ontdekt. Dat komt mee doordat het probleem ook rijst voor alle dienstplichtigen die voor enkele maanden of jaren hebben 'bijgetekend' als militair.

De FPD wijst erop dat hij inmiddels een voorontwerp van wet heeft ingediend bij de beleidscel dat onder meer bepaalt dat de laatste werkgever bij wie een personeelslid vóór 1 januari 2011 uit dienst is getreden, een historisch attest moet valideren binnen een maand na ontvangst van een aanvraag door een pensioeninstelling van de overheidssector. Het Rekenhof merkt op dat ook deze procedure een initiatief van de betrokken ambtenaar vereist.

3.1.2 DmfA-aangiften

De gegevens voor Capelo worden vanaf 1 januari 2011 grotendeels ingezameld via de DmfA-kwartaalaangifte van de sociale zekerheid, waaraan bijkomende informatie over de tewerkstelling in de overheidssector werd toegevoegd. Zo moet elke vorm van verlof, afwezigheid of deeltijdse arbeid worden ingepast in een codestramien waarbij elke code een specifieke impact heeft op de pensioenberekening. Al in 2011 – toen de Capelo-databank nog in opbouw was en de pensioenberekening op basis van de ingevoerde gegevens nog niet operationeel was – vroeg het Rekenhof zich af of de werkgevers “*deze beslissingen met kennis*

⁸ Bovendien verliep de invoer in 2017 hoegenaamd niet intensiever: het percentage ingevoerde loopbaanattesten steeg in die periode niet eens met twee procent. Tegen dat tempo zal het nog meer dan zeven jaar duren vooraleer de Capelo-databank de historische gegevens van alle ambtenaren bevat. Volgens de FPD zou vooral de Franse Gemeenschap in gebreke blijven.

*van zaken kunnen nemen alsook of de keuzemogelijkheden die de PDOS hen via het codesysteem voorstelt, volledig zijn*⁹.

Uit de steekproef die het Rekenhof voor deze audit onderzocht, blijkt duidelijk dat die vrees gegrond was. Zo bestaan er klaarblijkelijk nieuwe codes voor bepaalde verloven maar werden die niet opgenomen in de handleiding. De vraag rijst dan uiteraard hoe de overheidswerkgevers op de hoogte moeten zijn van die codes. Meer in het algemeen stelt het Rekenhof vast dat de codes in de handleiding vaak erg summier zijn afgebakend en de omschrijvingen erbij onvoldoende duidelijk maken welke code voor welk type verlof of afwezigheid moet worden gebruikt.

Het Rekenhof stelt verder vast dat de FPD bij een update van de pensioenmotor aangeeft dat twee bestaande codes¹⁰ vanaf dat ogenblik op dezelfde manier worden behandeld. Uiteraard rijst dan de vraag waarom er initieel twee afzonderlijke codes bestonden en waarom ze (pas) vanaf een bepaalde datum worden geacht dezelfde invloed te hebben op de berekening van de P-datum en het pensioenbedrag. Het is evenmin duidelijk of en hoe de betrokken werkgevers worden geïnformeerd over deze wijziging, die wordt aangekondigd op het interne netwerk van de pensioendienst.

Bovendien moeten bij de invoer van de loopbaan in de Capelo-databank (hetzij via een historisch attest, hetzij via DmfA-aangiften) niet alle periodes van afwezigheid worden gecodeerd. Zo moeten de verloven voor verminderde prestaties wegens ziekte niet apart worden vermeld. De tewerkstelling loopt gewoon verder tijdens dergelijke deeltijdse afwezigheid. Die keuze lijkt logisch omdat deze vorm van afwezigheid momenteel geen weerslag heeft op de pensioenberekening. Ze impliceert wel dat bij een eventuele wetwijziging op dat vlak de betrokken periodes niet kunnen worden teruggevonden in Capelo.

Een wijziging van de procedure heeft de onduidelijkheid over het invoeren van 'verlof voor opdracht'¹¹, die het Rekenhof vermeldde in zijn audit van maart 2017, verholpen. Bij een dergelijk verlof kent de werkgever waarbij de betrokken ambtenaar vast is benoemd een verlof voor opdracht toe, waardoor de ambtenaar bij een andere werkgever tijdelijk contractuele diensten gaat presteren. Tot dusver werd deze afwezigheid, wanneer ze is gelijkgesteld met de administratieve stand 'dienstactiviteit', niet altijd ingevoerd in de Capelo-databank. Daardoor was het niet mogelijk om de regelgeving toe te passen¹² die erop is gericht te vermijden dat dergelijke periodes ofwel een dubbel pensioenvoordeel opleveren, ofwel een (hoger) overheidspensioen in plaats van een werknemerspensioen. De nieuwe procedure omvat een dubbele aangifte: beide werkgevers moeten nu de Capelo-blokken van de DmfA-aangifte invullen¹³.

Wat de 'actieve diensten'¹⁴ betreft, toont het onderzoek opnieuw aan dat de FPD de concrete toepassing van de reglementering niet meer kan controleren via de Capelo-database. De

⁹ Rekenhof, "Overheidspensioenen: Aandachtspunten", 168^e Boek van het Rekenhof, Brussel, december 2011, p. 386, www.rekenhof.be.

¹⁰ Het gaat om de codes 513 en 505.

¹¹ Code 505.

¹² Wet van 10 januari 1974 tot regeling van de inaanmerkingneming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de Staatskas en de wet van 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen.

¹³ De vraag rijst echter of en hoe de overheidswerkgevers worden geïnformeerd over deze nieuwe werkwijze en hoe de onvolledige aangiften voor het verleden zullen worden opgespoord en rechtgezet.

¹⁴ In toepassing van artikel 8, §3, 3° van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en de kerkelijke pensioenen wordt bij de pensioenberekening het 'preferentieel' tantième 1/50e (i.p.v. het 'standaard' tantième 1/60e) toegekend voor elke periode waarin een ambtenaar titularis was van één van de betrekkingen vermeld in de tabel die bij de wet is gevoegd. Die

gegevens uit zowel de historische attesten als de DmfA-aangiften volstaan niet om te bepalen of een ambtenaar voldoet aan de twee cumulatieve voorwaarden: titularis zijn van een actieve graad en daadwerkelijk de hieraan verbonden functie uitoefenen. De precieze graad van een personeelslid moet zelfs niet meer worden vermeld in de aangiften.

Het Rekenhof kan dan ook slechts opnieuw vaststellen dat de pensioendienst op meerdere vlakken zijn controlebevoegdheid voor een deel heeft doorgeschoven naar de werkgevers, zonder zelf over de instrumenten te beschikken om de juistheid van de verstrekte informatie te kunnen nagaan.

De FPD is het niet eens met de vaststellingen van kwaliteitsverlies van loopbaangegevens. De dienst stelt dat zowel het oude papieren dossier als de huidige digitale stroom een 'aangifte naar waarheid door de werkgever' is en niet door de pensioeninstelling kan worden gecontroleerd. Het Rekenhof benadrukt dat het oude pensioendossier bestond uit authentieke bewijskrachtige documenten, terwijl nu volledig wordt vertrouwd op een samenvattende verklaring. Verder wijst het Rekenhof erop dat de FPD wel degelijk de wettelijke opdracht heeft om controle uit te oefenen op de Capelo-aangiftes¹⁵. Wat specifiek de actieve diensten betreft, klopt het dat graadbenamingen niet langer een perfect criterium vormen. Functie-omschrijvingen zijn in feite onontbeerlijk. Nochtans zorgde de (officieuze) gelijkstellingstabel van de actieve diensten voor permanente controle, precies doordat hij enkel kon worden aangepast op voorstel van de werkgever en met akkoord van de FPD en het Rekenhof.

3.1.3 Vrijstelling van aangifte bij 'protocol'

De cijfers vermeld in punt 3.1.1 over ontbrekende historische gegevens hebben enkel betrekking op de statutaire ambtenaren. De FPD erkent dat het percentage ingevulde loopbaanattesten voor de contractuele personeelsleden van de overheid nog aanzienlijk lager ligt.

Volgens de Capelo-wet moeten alle loopbaan- en bezoldigingsgegevens die noodzakelijk zijn voor de vaststelling en de opvolging van de pensioenrechten in de overheidssector worden aangegeven, ongeacht of ze betrekking hebben op vastbenoemde dan wel contractuele diensten. In de praktijk wijkt de FPD hiervan af door uitzonderingen toe te staan voor contractuele diensten, via protocolovereenkomsten met de werkgevers.

Het Rekenhof bekritiseerde deze praktijk al in zijn audit van maart 2017. Dergelijke protocolovereenkomsten zijn onwettig omdat ze niet zijn opgenomen in de Capelo-wet. De FPD erkende die onwettigheid maar gaf aan dat ze werden ingevoerd om pragmatische redenen: ze komen tegemoet aan de klacht van de lokale besturen dat de werklust te hoog was omdat ze voor alle contractuele personeelsleden historische loopbaanattesten moeten opmaken.

In de protocolovereenkomsten verbinden de betrokken werkgevers zich ertoe om voor de (contractuele) werknemers voor wie ze niet langer een loopbaanattest in Capelo moeten indienen, in bepaalde gevallen alsnog een attest historische gegevens aan te maken, met name als de werknemer later vast wordt benoemd of zijn functies bij de instelling stopzet en in dienst treedt bij een andere overheidswerkgever. De werkgevers moeten dat attest dan binnen één maand vanaf de vaste benoeming bij de instelling of de indiensttreding bij een andere overheidsinstelling afgeven¹⁶.

betrekkingen worden 'actieve diensten' genoemd; de betrokken ambtenaar heeft recht op het voordelige tantième voor zover hij de betrekking ook effectief uitoefende.

¹⁵ De zogenaamde Capelo-wet bevat onder titel 13 zelfs een afdeling 6 die specifiek ingaat op het toezicht (artikelen 158 tot en met 161).

¹⁶ De steekproef bevatte alvast één dergelijk geval waarbij de van aangifte vrijgestelde werkgever zes jaar na de uitdiensttreding van een contractueel personeelslid en de vaste benoeming bij een andere overheidsdienst nog steeds

Zowel de FPD als de minister van Pensioenen geeft aan dat deze protocolakkoorden met terugwerkende kracht een wettelijke grondslag zullen krijgen. Daartoe werd een voorontwerp van wet ingediend.

Het Rekenhof herhaalt dat de vrijstelling van de aangifte de volledigheid van de databank utholt. Een aantal werkgevers in de openbare sector valt daardoor immers geheel of grotendeels buiten het toepassingsgebied van de Capelo-wet. Daardoor verliest het project zijn nut als database van ‘alle werknemers in de openbare sector’.

Ten slotte wijst het Rekenhof op de nieuwe wetgeving over de gemengde pensioenen¹⁷. Door die wet kunnen diensten die voorafgaan aan de vaste benoeming alleen nog worden opgenomen in het overheidspensioenen als de betrokkene uiterlijk op 1 december 2017 definitief benoemd was (met uitzondering van de tijdelijke diensten in het onderwijs). Dit nieuwe gegeven zou mogelijk de basis vormen om de aangifteplicht voor contractuelen te schrappen uit de Capelo-wet. Een dergelijke wetsaanpassing impliceert wel dat het doel van de gegevensbank nog meer zou worden verengd.

3.1.4 Taakverdeling werkgevers

De Capelo-wet verplichtte de werkgevers om de vroegere loopbaangegevens aan te geven en te valideren van de personeelsleden in dienst op 31 december 2010, inclusief de gegevens van eerdere werkgevers in de openbare sector. Vanaf 1 januari 2011 worden de tewerkstellingsgegevens ingezameld via de DmfA-kwartaalaangiften.

Tijdens de steekproef stelde het Rekenhof vast dat deze taakverdeling problemen veroorzaakt voor burgers die precies op 1 januari 2011 voor het eerst in dienst zijn getreden bij een openbare werkgever. Deze personen kunnen hun pensioendatum en de raming van hun pensioenbedrag niet raadplegen via *MyPension* en krijgen de volgende melding te zien:

“Uw pensioendatum en raming van uw pensioenbedrag kunnen momenteel niet worden berekend.

Wij beschikken niet over uw loopbaangegevens in de openbare sector vóór 01.01.2011. Deze gegevens moeten worden aangegeven door de werkgever bij wie u in dienst was op 01.01.2011. Gelieve u tot deze werkgever te wenden met de vraag deze aan te geven.”

Blijkbaar gaat de software van de FPD ervan uit dat een personeelslid dat op 1 januari 2011 bij de overheid werkt altijd voorgaande overheidsdiensten heeft, zodat de berekening wordt geblokkeerd zolang die historische gegevens niet zijn aangegeven. Personen die precies op die datum voor het eerst bij een openbare werkgever in dienst zijn getreden, krijgen dan ook ten onrechte bovenstaande melding te zien¹⁸.

3.1.5 Punctuele gegevens

De werkgevers moeten twee soorten punctuele gegevens doorsturen naar de FPD-ambtenarenpensioenen:

geen attest van de vorige tewerkstelling had gevalideerd. Door het uitblijven van dit attest leek de betrokkene een onvolledige overheidsloopbaan te hebben en kon hij geen correcte raming krijgen via *MyPension*. Pas na herhaaldelijk protest bij zijn vroegere werkgever werd de situatie rechtgezet. In de praktijk komt het er dus op neer dat de toekomstige gepensioneerde zelf moet aandringen op de correcte uitvoering van het protocolakkoord.

¹⁷ Wet van 30 maart 2018 met betrekking tot het niet in aanmerking nemen van diensten gepresteerd als niet-vastbenoemd personeelslid voor een pensioen van de overheidssector, tot wijziging van de individuele responsabilisering van de provinciale en lokale overheden binnen het Gesolidariseerde pensioenfonds, tot aanpassing van de reglementering inzake aanvullende pensioenen, tot wijziging van de modaliteiten van de financiering van het Gesolidariseerde pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen en tot bijkomende financiering van het Gesolidariseerde pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen, hierna ‘Wet Gemengd Pensioen’ genoemd.

¹⁸ De FPD is zich al langer bewust van deze systeembug maar is er tot dusver nog niet in geslaagd een oplossing uit te werken.

- diploma's en getuigschriften, als ze een vereiste waren bij aanwerving of bevordering vanaf 1 januari 2011; vóór die datum maken ze deel uit van de historische aangifte, wat impliceert dat ze, net als alle diensten en verloven, enkel moeten worden geattesteerd (zonder enig bewijsstuk);
- besluiten tot beëindiging van de tewerkstelling als gevolg van een gedwongen ontslag door een werkgever; als dit gebeurt in uitvoering van de zwaarste tuchtstraf gaan de opgebouwde (overheids-)pensioenrechten immers verloren en worden de gepresteerde jaren overgeheveld naar de werknemersregeling.

De audit toonde op dat vlak het volgende aan:

- De FPD verwerkt de diplomagegevens die de werkgever doorstuurt zonder verdere controle (noch naar diplomaveerste, noch naar de opgegeven studieduur) in de pensioenberekening. Bovendien ontbreekt een geautomatiseerde controle die onmogelijke combinaties zou kunnen weren. Zo blijkt het systeem de invoering van een masterdiploma van vijf jaar voor een functie van niveau B te aanvaarden hoewel voor dat niveau slechts een bachelordiploma (maximum drie jaar) is vereist.
- Bij gedwongen ontslag kan de werkgever enkel de code 'ontslag opgelegd door de werkgever' invoeren, zonder informatie of dit ontslag in uitvoering van de zwaarste tuchtstraf is gebeurd. De software neemt vervolgens de diensten in aanmerking voor het overheidspensioen maar genereert wel een anomalie en een waarschuwing dat de behandelende ambtenaar moet nagaan of dat ontslag tot verlies van het recht op overheidspensioen leidt en, indien nodig, de diensten als niet aanneembaar moet aanduiden. Het lijkt logischer dat de werkgever onmiddellijk zelf kan aanduiden of de zwaarste tuchtstraf werd toegepast. Het gaat immers om een zuivere toepassing van het administratief statuut en niet om een pensioenaangelegenheid.

3.1.6 Militaire diensten

De problemen die het Rekenhof eerder al signaleerde met de invoer van militaire diensten zijn niet opgelost. Uit de audit blijkt dat die gegevens nog steeds niet systematisch worden verstrekt en dat de Capelo-databank voor een groot aantal ambtenaren geen militaire diensten bevat, hoewel ze die wel degelijk hebben vervuld.

In de praktijk vraagt de FPD die gegevens veelal pas op na aanvraag van de burger, die via MyPension of MyCareer heeft vastgesteld dat zijn militaire dienst niet is opgenomen in zijn loopbaan. Dan nog verloopt die informatiestroom zeer traag. Om die reden wordt de burger op genoemde websites aangeraden de gegevens zelf aan te leveren, bijvoorbeeld door een scan van zijn militair zakboekje te uploaden.

De FPD geeft aan dat Defensie momenteel een inhaalbeweging maakt voor de aangifte van dienstplichtigen, in samenwerking met Sigedis. Dat gebeurt echter alleen nog maar als er een dossier wordt geopend of een burger een vraag stelt via MyPension of MyCareer.

3.2 Gevolgen van een onvolledige en/of onjuiste databank

3.2.1 Gevolgen voor de berekening van de ambtenarenpensioenen

De 'vroegste pensioendatum' (P-datum) en het pensioenbedrag kunnen alleen correct worden berekend als zowel de historische en de punctuele gegevens als de DmfA-aangiften volledig zijn. Zoals vermeld in punt 3.1.1 is dat nog altijd niet het geval, al moet dit ten dele worden gerelativeerd:

- Voor statutaire ambtenaren slaan de ontbrekende gegevens vooral op jongere werknemers. De meeste entiteiten hebben er terecht voor geopteerd eerst de loopbanen in te voeren van hun oudste werknemers, die het dichtst bij hun pensioen of bij hun P-datum stonden.
- Bij de invoer werd voorrang gegeven aan de loopbanen van de statutaire ambtenaren aangezien het voor contractuele personeelsleden op dat ogenblik al onzeker was of zij aanspraak zouden kunnen maken op een overheidspensioen. Ondertussen is wettelijk vastgelegd dat contractuele diensten maar kunnen worden opgenomen in het overheidspensioenstelsel als de betrokkene uiterlijk op 1 december 2017 definitief benoemd was.

Daardoor heeft de onvolledigheid van de Capelo-databank in de praktijk minder zware gevolgen dan de cijfers laten uitschijnen, althans wat de loutere berekening van de pensioenen betreft. Door de onvolledigheid is het vooral moeilijker ramingen en simulaties te maken.

Volgens de FPD is het niet tonen op MyPension van ramingen op basis van onvolledige gegevens een bewuste strategie. Dat zou de burger moeten aanmoedigen om zijn loopbaan te laten aanvullen. Het Rekenhof stelt vast dat daardoor de verantwoordelijkheid wordt doorgeschoven naar de burger.

3.2.2 Gevolgen in geval van gemengde loopbanen

Sinds de pensioenhervorming van 2011 zijn de loopbaanvoorwaarden voor een vervroegd pensioen aanzienlijk verstrengd. Om na te gaan of iemand een voldoende lange loopbaan heeft om vervroegd met pensioen te gaan, moeten alle periodes van tewerkstelling en gelijkgestelde periodes in rekening worden gebracht. Het gaat dus niet enkel om de diensten gepresteerd in het pensioenstelsel (overheid, werknemer en zelfstandige) waarin de betrokkene eindigt. Heel wat burgers willen wellicht weten of ze vervroegd op pensioen kunnen gaan. Het is in dat opzicht dus van bijzonder belang dat de volledige loopbaan correct wordt vastgesteld.

Om de duur te berekenen van de loopbaan die recht geeft op een vervroegd pensioen, moeten de periodes van tewerkstelling en de gelijkgestelde periodes bovendien worden vastgesteld volgens de regels van het stelsel waarin ze zijn gepresteerd. Daarvoor is de eerste vereiste dat de volledige loopbaan bekend is bij alle betrokken pensioeninstellingen.

Voor de goede werking van de pensioenmotor als geïntegreerde pensioendatabank met alle loopbaangegevens van alle burgers, is het onontbeerlijk dat elke pensioeninstelling alle gegevens kan aanbieden. Aangezien de Capelo-databank nog steeds niet de gegevens van alle ambtenaren bevat, is de pensioenmotor in een aantal gevallen onvolledig voor overheidstewerkstelling. Dat belet dat ook andere pensioeninstellingen (FPD voor het gedeelte werknemerspensioenen en RSVZ) in die gevallen een P-datum kunnen berekenen. Zolang de Capelo-databank onvolledig is, kan dus ook MyPension niet naar behoren werken. De moeilijkheden met de gegevens over militaire diensten zorgen er bijkomend voor dat vele ambtenaren, voor wie de Capelo-aangifte wel al volledig werd afgerond, toch geen correcte informatie over hun pensioenrechten ontvangen wanneer ze MyPension raadplegen.

Gelet op de ruime overschrijding van de deadline voor aangifte van historische gegevens en de vaststelling dat de aangifte het voorbije jaar niet intensiever verloopt, herhaalt het Rekenhof dat het aangewezen is een wettelijke sanctie in te voeren voor het niet-ervullen van de aangifteplicht. De eerdere oproepen van de FPD en de minister van Pensioenen aan

de werkgevers hebben onvoldoende effect gehad¹⁹. In hun reactie stellen de FPD en de minister van Pensioenen dat een sanctie voor niet tijdige aangifte werd opgenomen in een voorontwerp van wet.

Voorts moet ook een aantal kleinere pensioeninstellingen²⁰ worden betrokken bij de (elektronische) uitwisseling van loopbaangegevens en moeten de gegevens over de politieke mandaten worden opgenomen in de databanken. Hoewel lokale mandaten theoretisch wel binnen het toepassingsgebied van de Capelo-databank van de FPD vallen, kunnen de gegevens om technische redenen niet in de DmfA-aangiften worden opgenomen. Andere politieke mandaten vallen helemaal buiten de opzet van Capelo: de oorspronkelijke plannen om gegevens van politieke mandatarissen in Capelo op te nemen werden niet uitgevoerd, wat opnieuw afbreuk doet aan de volledigheid van de databank.

Zowel de FPD als de minister van Pensioenen geeft aan dat de verplichting om deel te nemen aan het Capelo-project zal worden uitgebreid. Door een voorontwerp van wet zullen de Capelo-verplichtingen worden opgelegd aan HR-Rail en aan andere pensioeninstellingen. De FPD stelt verder dat hij ervoor ijvert om ook de loopbanen van politieke mandatarissen via de DmfA-stroom in Capelo op te nemen.

Werkbare en betrouwbare databanken en een integraal geautomatiseerd toekenningsproces zijn pas mogelijk als alle pensioeninstellingen samenwerken en hun gegevens ter beschikking te stellen van gemeenschappelijke databanken. Zolang dit niet gebeurt, blijft elke pensioendatabank onvolledig, wat een volledige en overkoepelende automatisering in de weg staat.

¹⁹ In een recent antwoord op een parlementaire vraag verklaarde de minister van Pensioenen zich bewust te zijn van de problemen in MyPension, voornamelijk bij een gemengde loopbaan werknemer-ambtenaar. Ook hij verwijst naar de afwezigheid van bepaalde loopbaangegevens die een automatische raming verhinderen. Hij stelt te overwegen een sanctie in te voeren voor de werkgevers van de publieke sector die meer dan twee jaar na de termijn uit de Capelo-wet de loopbaangegevens niet hebben bezorgd. *Vr. en Antw. Kamer*, 20 april 2018, 54/153 antwoord van de minister van Pensioenen van 18 april 2018 op vraag nr. 296 van G. Calomne van 22 maart 2018.

²⁰ Bedoeld worden een aantal entiteiten (openbare instellingen, provincies, gemeenten, OCMW's en intercommunales) die (nog steeds) zelf het pensioen van hun personeel vaststellen en beheren, hetzij in eigen beheer, hetzij via een verzorgingsinstelling (bv. De Watergroep, OCMW Namen, gemeente Lanaken).

HOOFDSTUK 4

Vaststellingen in verband met de pensioenberekening

4.1 Algemene opmerkingen

Het Rekenhof heeft tijdens deze audit slechts een tweehonderdtal concrete dossiers onderzocht. Gelet op de enorme omvang van de databank, gekoppeld aan de (tijds-) beperkingen die samenhangen met de praktische uitvoering van de audit, kan aan de vaststellingen geen statistische waarde worden toegekend. Anderzijds is het waarschijnlijk dat het ramingsprogramma onvolkomenheden heeft die niet aan het licht kwamen bij deze beperkte steekproef.

Voorts blijkt dat de projecten Pensioenmotor en MyPension nog voortdurend wijzigen. De audit toonde aan dat dit in sommige gevallen een aanzienlijke impact had op de ramingen. Elk nieuw project vraagt na lancering aanpassingen maar deze projecten hebben tijdens de uitvoering van de audit zo dikwijls correcties (moeten) ondergaan dat de vraag rijst of ze niet te vroeg werden voorgesteld aan het publiek. De FPD doet zonder twijfel al het mogelijke om de pensioenmotor en MyPension te ontwikkelen en ter beschikking te stellen, maar het wekt weinig vertrouwen bij de burger als die wijzigingen binnen korte tijdsspanne mogelijk verschillende pensioenresultaten opleveren.

Meer algemeen stelt het Rekenhof vast dat de pensioeninformatie die aan de burger wordt verstrekt, geldt op het ogenblik van consultatie en geen enkele garantie vormt voor het pensioenbedrag dat hij effectief zal ontvangen bij zijn pensionering. Hoe verder de effectieve pensioendatum in de toekomst ligt, hoe kleiner de informatiewaarde, zeker gelet op de aangekondigde wijzigingen in de pensioenreglementering. De eventuele invoering van het pensioen met punten na 2025 zou mogelijk zelfs betekenen dat de raming van het toekomstig pensioenbedrag volkomen overbodig is, aangezien de punten pas op de effectieve pensioendatum kunnen worden omgezet in een pensioenbedrag.

4.1.1. Automatische ramingen

MyPension biedt de burgers de mogelijkheid om, ongeacht hun leeftijd, online na te gaan wat hun toekomstige pensioenrechten zouden zijn op de vroegste pensioendatum, op de gemeenschappelijke pensioendatum voor de drie stelsels en op de leeftijdsgrens²¹. Een dergelijke raming gaat ervan uit dat de loopbaan en de reglementering ongewijzigd blijven. De raming gebeurt 'automatisch', zonder tussenkomst van een medewerker van de pensioendienst. De mogelijkheden van MyPension kunnen vanaf hun lancering rekenen op een enorme belangstelling: de website is druk bezocht en geeft aanleiding tot veel vragen aan de pensioendienst en de Ombudsdienst Pensioenen.

Ondertussen blijft het mogelijk om, vanaf 55 jaar, een individuele, door een dossierverantwoordelijke beheerde raming aan te vragen bij de FPD. Daarbij kan de burger een andere ingangsdatum kiezen en kan hij eventueel bepaalde elementen in de loopbaan laten aanpassen (periode van deeltijds werken, rekening houden met evolutie van de

²¹ Op 5 juli 2018 werd de toepassing operationeel waarmee de raming van een pensioenbedrag kan worden gevraagd op een willekeurige pensioendatum gelegen tussen de vroegste pensioendatum en de wettelijke pensioenleeftijd. Zie ook punt 2.2.

wedde...) zodat hij een berekening 'op maat' krijgt. MyPension geeft bij een opzoeking zelfs expliciet aan dat het mogelijk is 'verder gepersonaliseerd advies' te krijgen.

Gelet op het feit dat MyPension nog niet klaar is om een vergelijkbare service te bieden, is het logisch dat de burger een dergelijke, geïndividualiseerde raming kan vragen. In de praktijk is wel gebleken dat die soms lang kan duren, aangezien de FPD (terecht) dossiers van ambtenaren die effectief met pensioen gaan prioritair behandelt.

4.1.2 Informatie bij de ramingen van MyPension

Burgers die via MyPension een raming van hun wettelijk pensioen opvragen, krijgen eerst het nettobedrag per maand op hun vroegste en hun wettelijke pensioendatum. De keuze 'meer details' toont een uitsplitsing van deze bedragen per pensioenstelsel (ambtenaar, werknemer en zelfstandige) en informatie over de pensioenrechten tot op de opzoekingsdatum. Op datzelfde scherm kan de burger ook gegevens zien die de raming verduidelijken en het voorwaardelijk karakter ervan benadrukken:

1. *Deze raming houdt enkel rekening met de wetgeving die van kracht is op **01.02.2018**. Hij houdt dus geen rekening met toekomstige wetwijzigingen.*
2. *Deze raming werd gemaakt op basis van uw loopbaangegevens die we vandaag kennen. Deze kan u bekijken onder 'mijn pensioenloopbaan'. Ontbreken er loopbaangegevens? Laat ons dit weten.*
3. *Voor uw toekomstige pensioenloopbaan, gaan we ervan uit dat u de door ons laatst gekende activiteit verderzet tot aan uw pensioendatum. Hebt u recent een belangrijke loopbaanwijziging meegemaakt, dan kan het zijn dat hiermee nog geen rekening werd gehouden in de pensioenraming.*
4. *We weten natuurlijk niet wat uw fiscale situatie zal zijn op het moment van pensionering, daarom gaan we ervan uit dat u geen personen ten laste hebt en geen recht hebt op andere fiscale verminderingen. Ook eventuele andere pensioenen worden niet in rekening gebracht. Voor de bruto-netto berekening baseren we ons op de huidige schalen van bedrijfsvoorheffing.*
5. *Deze raming is louter informatief en indicatief. Deze raming opent geen recht op pensioen. Hebt u nood aan verder gepersonaliseerd advies? Contacteer ons of ontmoet onze pensioenadviseurs in één van onze vele pensioenpunten (check hiervoor www.pensioerpunt.be).*

Een volgend scherm geeft een berekening weer van de loopbaanduur. Aan de hand van een tijdlijn toont het een algemeen overzicht van de periodes die bij elk van de stelsels in aanmerking werden genomen. Daaronder volgt een overzicht per kalenderjaar van de opgebouwde rechten op het vlak van loopbaanduur.

Precieze gegevens die bij de automatische raming werden gebruikt voor de loopbaanduur of de eigenlijke pensioenberekening zijn echter nergens te vinden. Geen enkel scherm toont een gedetailleerd overzicht van de periodes of van de wedde op basis waarvan het pensioen wordt berekend.

Op het vlak van de berekening van het pensioenbedrag blijft de informatie dan ook summier in vergelijking met de inlichtingen die een kandidaat-gepensioneerde krijgt als hij een gepersonaliseerde raming vraagt of zijn effectieve pensioenberekening ontvangt.

Samengevat wordt de verstrekte informatie weliswaar goed gekaderd, maar is ze te beperkt om daadwerkelijk na te gaan of de raming correct is en met name om te controleren of alle loopbaan- en weddenelementen in aanmerking zijn genomen. Als de FPD de burger ertoe wil aanzetten om zijn (historische) loopbaangegevens te controleren (via MyPension en

eventueel MyCareer) en ze eventueel te laten verbeteren, moet diezelfde burger ook maximaal beroep kunnen doen op de informatie die daarvoor nodig is²².

4.1.3 Informatie voor ambtenaren in ‘bruggpensioen’

Ambtenaren voor wie een regeling van een verlof voorafgaand aan het rustpensioen bestaat, krijgen, indien ze in dergelijk systeem zitten, via MyPension geen informatie over hun pensioendatum en de raming van hun uiteindelijke pensioenbedrag. Aan hen wordt enkel het pensioenbedrag meegedeeld dat zij op de wettelijke pensioenleeftijd zouden ontvangen als zij hun beroepsactiviteit zouden stoppen op de datum dat ze MyPension consulteren. Het is daarbij niet duidelijk of bij de berekening de periode van verlof voorafgaand aan het rustpensioen in aanmerking wordt genomen. Hoe dan ook is het softwaresysteem niet in staat om deze vorm van verlof automatisch te verwerken in de pensioenberekening. De FPD erkent dat dit een verbeterpunt is.

4.2 Regelgeving die ontbreekt in de software van de raming

4.2.1 Beperking tot het absolute maximumbedrag

Het totale pensioeninkomen van ambtenaren moet worden beperkt tot een absoluut maximumbedrag, vastgelegd op 46.882,74 euro/jaar en gekoppeld aan spilindex 138,01²³. Daartoe worden alle pensioenen, pensioenaanvullingen, renten, toelagen en andere als pensioen geldende voordelen samengeteld.

MyPension beperkt waar nodig elk ambtenarenpensioen afzonderlijk correct tot dit maximum, maar doet dat niet voor het totale pensioeninkomen wanneer een overheidspensioen wordt gecumuleerd met een of meer andere pensioenen. Voor een (hoge) ambtenaar die aanspraak kan maken op het absolute maximumpensioen, vermeldt MyPension bijkomend ook de bedragen van eventuele werknemers- of zelfstandigenpensioenen waarop hij recht heeft, alsof die bedragen daadwerkelijk bovenop het ambtenarenpensioen zullen worden uitbetaald. In werkelijkheid wordt in dat geval echter het pensioen(-gedeelte) dat rechtstreeks ten laste valt van de openbare macht verminderd, totdat het totale pensioen gelijk is aan het absolute maximum.

De FPD geeft toe dat in geval van gemengde loopbanen het totale pensioenbedrag in MyPension niet kan worden beperkt tot het absolute maximum. In afwachting van een definitieve oplossing krijgt de burger een waarschuwing te zien dat hij het pensioenmaximum overschrijdt.

4.2.2 Toepassing van de regel dat ‘nadelige diensten’ kunnen worden weggelaten

De berekening van de overheidspensioenen is vaak erg ingewikkeld en levert soms – vooral in geval van loopbanen met een belangrijk aandeel aan onvolledige diensten²⁴ – zeer ‘verrassende’ resultaten op. Daarom heeft de wetgever moeten bepalen dat er voor de

²² Daarbij rijst nog de vraag of men van elke burger mag verwachten dat hij voldoende kan inschatten vanaf welk moment de loopbaangegevens onvolledig of onjuist zijn, en wat de impact is van een onvolledige of foutieve loopbaan op zijn pensioenrecht en -bedrag. Hij kan er van uit gaan dat bepaalde gegevens niet worden vermeld omdat ze misschien toch geen invloed op het pensioen hebben.

²³ Wet van 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire gevolgen.

²⁴ Door toepassing van het koninklijk besluit nr. 206 van 29 augustus 1983 tot regeling van de berekening van het pensioen van de openbare sector voor diensten met onvolledige opdracht.

berekening van het rustpensioen geen rekening “wordt gehouden met de diensttijd en de perioden waarvan het in aanmerking nemen nadelig zou zijn voor de betrokkene”²⁵.

Het is uiteraard logisch dat het pensioen niet afneemt door bepaalde gepresteerde diensten in de berekening op te nemen, maar in de praktijk is het bijzonder moeilijk om die bepaling volledig correct in te passen in een geautomatiseerde berekening²⁶. In MyPension is deze wetsbepaling echter volledig buiten beschouwing gelaten. In bepaalde gevallen veroorzaakt de huidige situatie echter een ruime foutenmarge in het resultaat van de pensioenberekening (lees: een onderschatting van het pensioenbedrag). De geciteerde wetsbepaling buiten beschouwing laten wekt, voor een aantal mensen die op het einde van hun loopbaan deeltijds werken, ten onrechte de indruk dat verder werken na de vroegste pensioendatum nauwelijks nog een surplus zal opleveren.

De FPD bevestigt dat dit stuk regelgeving te complex is om geprogrammeerd te worden in de simulaties van MyPension zonder het systeem zwaar te belasten.

4.2.3 Pensioenbonus

Tot zeer recent kende de regelgeving van de overheidspensioenen een ‘pensioenbonus’ toe aan ambtenaren die hun loopbaan voortzetten na hun vroegste pensioendatum (destijds op 60 jaar na minimum vijf jaar dienst). Deze pensioenaanvulling werd in de recente pensioenhervormingen afgeschaft, maar ze blijft bij overgangsmaatregel van toepassing voor personen die op de datum van de afschaffing, 1 januari 2014, al recht hadden op dit voordeel.

MyPension houdt geen rekening met deze overgangsmaatregel. Het neemt dus nooit een pensioenbonus in aanmerking bij de raming van het pensioenbedrag. Daardoor wordt het geraamde pensioen onderschat en loopt het verschil tussen raming en correct bedrag op naarmate de betrokkene zijn loopbaan verlengt. Aangezien het om een overgangsbepaling gaat die beperkt is in de tijd, zal deze fout mettertijd weliswaar automatisch verdwijnen.

4.2.4 Tantième

Voor titularissen van een aantal bijzondere ambten geeft MyPension nog steeds de melding dat “voor deze personeelscategorie geen raming kan worden berekend”. Het gaat om ambten waarvoor de regelgeving voorziet in een of meerdere gunstigere tantièmes (het kan gaan om $1/30^e$, $1/35^e$, $1/48^e$ of zelfs $1/12^e$). Dat is onder meer het geval voor provinciegouverneurs, kerkbedienaars... De software achter MyPension heeft voor deze ambten klaarblijkelijk ‘fictieve’ tantièmes ingevoerd (bijvoorbeeld $1/70^e$, $1/73^e$ en $1/72^e$). Daarbij lijkt het de bedoeling dat het berekeningssysteem die fictieve breukdelen ‘omzet’ in het juiste tantième dat volgens de regelgeving van toepassing is en dat kan veranderen na een bepaalde anciënniteit of op basis van de leeftijd van de betrokkene. Tot dusver is de software die die ‘omzetting’ mogelijk moet maken echter nog niet volledig ontwikkeld en is een automatische raming dus niet mogelijk. Dit probleem is tot heden alleen opgelost voor de leden van de magistratuur. De FPD erkent dat een deel van de bijzondere bepalingen van de ambtenarenregeling slechts geleidelijk aan wordt verwerkt in de pensioenmotor.

²⁵ Artikel 8, § 4 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen. Dit artikel werd ingevoegd door artikel 231 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen.

²⁶ Overigens is het ook bij een manuele berekening zo goed als onmogelijk om deze bepaling in alle gevallen volledig correct toe te passen.

4.2.5 Optrekking tot het minimumpensioen

Gerechtigden op een overheidspensioen kunnen, onder de voorwaarden bepaald in de wet van 26 juni 1992²⁷, aanspraak maken op een minimumpensioen als hun normale pensioen onder dat minimum valt. Om te bepalen of iemand recht heeft op een supplement bovenop het normale overheidspensioen wordt rekening gehouden met het totale pensioeninkomen van de betrokkene, d.i. de som van het overheidspensioen en een eventueel pensioen als werknemer of zelfstandige.

In MyPension verschijnt bij een dergelijk laag overheidspensioen de boodschap: “U komt mogelijk in aanmerking voor een supplement gewaarborgd minimum. Bij de toekenning van uw pensioen zal uw recht op een gewaarborgd minimum automatisch worden onderzocht”. Deze toelichting is er echter ook als het bedrag van een of meer andere pensioenen (die net onder de toelichting volgen) duidelijk te hoog is, waardoor de betrokkene geen recht meer heeft op een supplement. De toelichting is in dat geval dus misleidend. Misverstanden op dit vlak kunnen worden vermeden door de regelgeving rond het minimumpensioen in de raming in te bouwen.

4.2.6 Wetgeving over het ‘gemengd pensioen’

Door de wet ‘gemengd pensioen’²⁸ kunnen diensten die voorafgaan aan de vaste benoeming, met uitzondering van de tijdelijke diensten in het onderwijs, alleen nog worden opgenomen in het overheidspensioen als de betrokkene uiterlijk op 1 december 2017 definitief benoemd was.

In de algemene toelichting bij MyPension²⁹ (toestand begin juli 2018) staat volgende tekst:

De huidige raming op mypension.be houdt geen rekening met de wijzigingen inzake:

- *De afschaffing van de voorwaarde om een loopbaan van 5 jaar te hebben als ambtenaar om recht te hebben op een overheidspensioen;*
- *Het gemengde pensioen werknemer/ambtenaar voor de benoemde ambtenaren na 1.12.2017. De perioden als contractuele ambtenaar vóór de benoeming tellen niet meer mee voor het ambtenarenpensioen, maar wel voor het werknemerspensioen.*

Deze aanpassing is voorzien voor 1 september 2018.

Tijdens de steekproef stelde het Rekenhof vast dat voor sommige ambtenaren de contractuele diensten vóór hun vaste benoeming alvast werden aangepast in de Capelo-databank: ze werden allemaal gecodeerd als ‘niet aanneembaar’ (‘NA’), wat op zich correct is.

In MyPension worden deze gevallen echter niet eenvormig behandeld. Meestal wordt inderdaad, zoals de toelichting aangeeft, nog geen rekening gehouden met de nieuwe regelgeving. Voor bepaalde personen gebeurt dat wel, maar dan op foutieve wijze. Voor een ambtenaar die vast benoemd werd in het eerste kwartaal van 2018 werd zo, bij de raming in MyPension, de loopbaanduur die volgde vanaf die benoemingsdatum meegeteld in het

²⁷ Wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, titel V. Maatregelen betreffende de pensioenen in de overheidssector, hoofdstuk I Uitvoering van het akkoord van sociale programmatie. - Gewaarborgde minimumpensioenbedragen.

²⁸ Zie voetnoot 17.

²⁹ Zie antwoord in FAQ op de vraag ‘Is de raming op mypension.be aangepast aan de laatste wetswijzigingen?’

overheidspensioen én in het werknemerspensioen³⁰. De raming van de betrokkene valt daardoor vanzelfsprekend (veel) hoger uit dan het werkelijke pensioenbedrag; hoe verder de pensioendatum in de tijd is gesitueerd, des te groter de fout. Die situaties doen zich ongetwijfeld voor doordat de wet op het gemengde pensioen slechts gedeeltelijk werd geïmplementeerd in de software van MyPension. Ze tonen aan dat de software van MyPension continu aanpassen steeds het risico inhoudt op foutieve ramingen.

4.3 Verschillende berekeningssoftware

Het Rekenhof stelt vast dat de FPD het pensioenbedrag berekent met verschillende softwaresystemen:

- PenCalc berekent het overheidspensioen; bijgevolg houdt het dus enkel rekening met de overheidsdiensten die daarvoor in aanmerking komen.
- New PenCalc berekent de automatische ramingen in MyPension; dit systeem houdt rekening met elke vorm van tewerkstelling (ambtenaar, werknemer en zelfstandige). Deze software genereert naast een pensioenbedrag per pensioenstelsel ook een totaal pensioenbedrag.

De audit wees uit dat pensioenberekeningen in New PenCalc niet altijd overeenkomen met de bedragen die MyPension vermeldt. Het gaat over beperkte verschillen. Er is geen precieze samenhang tussen New PenCalc en MyPension en eventuele, softwarematige of manuele ingrepen die tussenin nog gebeuren. Bovendien is niet meteen duidelijk welke rol in de nieuwe software-omgeving is weggelegd voor het 'oude' programma PenCalc, dat blijkbaar nog steeds wordt gebruikt voor gepersonaliseerde ramingen en voor de eigenlijke berekeningen van het (zuivere) overheidspensioen. Het gebruik van verschillende softwaresystemen houdt een risico in op tegenstrijdige resultaten.

De FPD geeft aan dat de overgang van de oude berekeningsmotor (PenCalc) naar de nieuwe (New PenCalc) vertraging oploopt door de steeds wijzigende wetgeving. De pensioendienst wijst erop dat deze overgang nog verder zal worden vertraagd door de invoering van het 'halftijds pensioen'.

³⁰ Deze fout komt doordat bij de simulatie van een werknemerspensioen de loopbaan fictief wordt doorgetrokken op basis van de gekende loopbaangegevens tot het laatste 'geconsolideerde' kalenderjaar (op dit ogenblik dus tot en met 2017), terwijl voor de ambtenarenpensioenen de loopbaan tot de pensioendatum wordt verlengd op basis van de gegevens van het laatst gekende kwartaal (op dit ogenblik het eerste kwartaal van 2018). Beide stelsels gaan er dus in dit geval van uit dat de betrokkene zijn loopbaan binnen hun stelsel voortzet.

HOOFDSTUK 5

Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De pensioenmotor heeft tot doel via een gemeenschappelijk, interactief pensioenplatform voor de drie pensioenstelsels (ambtenaren, werknemers en zelfstandigen) gedetailleerde loopbaangegevens te verzamelen en te verwerken tot een volledig loopbaanoverzicht. De loopbaangegevens die aan de basis liggen worden bovendien geïnterpreteerd naar pensioenrechten en toegewezen aan één van de stelsels, zodat voor elke gepresteerde dienst de aanneembaarheid voor het recht en de berekening van het pensioen is gekend. Via de interface www.mypension.be moet de burger zo op ieder ogenblik een overzicht krijgen op zijn loopbaan en de daaruit volgende pensioenrechten.

Beide projecten hebben heel wat vertraging opgelopen en het tijdsopend ervan werd meermaals bijgesteld, maar sinds november 2017 kunnen de meeste burgers via MyPension een raming van hun wettelijk pensioen raadplegen, ongeacht of ze een loopbaan als ambtenaar, werknemer of zelfstandige hebben gehad. Het enorme succes van deze toepassing, gestaafd door het grote aantal consultaties, toont aan dat de burger behoefte heeft aan duidelijke informatie bij deze belangrijke stap. In dat verband moet erop worden gewezen dat de verstrekte pensioeninformatie maar geldt op het ogenblik van consultatie en geen garantie biedt voor het pensioenbedrag dat de betrokkene uiteindelijk zal ontvangen bij zijn pensionering (voorwaarden die de FPD overigens aangeeft binnen de informatie van MyPension). Hoe verder dus de effectieve pensioendatum in de toekomst ligt, hoe kleiner de informatiewaarde, zeker in een pensioenlandschap dat in volle evolutie is.

De verstrekte informatie is bovendien te summier. De betrokkene kan hierdoor niet daadwerkelijk nagaan of zijn raming correct werd uitgevoerd, noch controleren of er rekening werd gehouden met alle loopbaan- en weddenelementen.

Het onderzoek heeft aangetoond dat de Capelo-databank (waarin de elektronische loopbaangegevens van het personeel uit de overheidssector worden verzameld en beheerd) nog steeds onvolledig is. De historische gegevens ontbreken, bijna 3 jaar na de uiterste datum voor aangifte, nog voor ongeveer 10 % van de statutaire ambtenaren. Voor de contractuele personeelsleden van de overheid ligt het percentage ontbrekende gegevens nog aanzienlijk hoger. De protocolakkoorden die, zonder wettelijke basis, uitzonderingen toestaan op de aangifteplicht van loopbaangegevens van contractueel overheidspersoneel, worden in de praktijk niet steeds correct uitgevoerd. Daarnaast ontbreken de historische gegevens van een ongekend aantal gewezen ambtenaren die op 31 december 2010 niet meer in dienst waren bij de overheid en daar nadien ook niet meer opnieuw in dienst zijn gekomen. Gelet op de ruime overschrijding van de deadline voor aangifte van historische gegevens en het belang van een volledige en correcte aangifte voor de vaststelling van de pensioenrechten over alle stelsels, acht het Rekenhof het aangewezen dat een wettelijke sanctie wordt ingevoerd voor het niet-ervullen van de aangifteplicht. MyPension kan immers niet naar behoren functioneren zolang niet alle historische gegevens van (gewezen) ambtenaren in Capelo zijn verwerkt.

Verder stelde het Rekenhof vast dat militaire diensten nog steeds niet systematisch worden doorgegeven. Daardoor ontbreken die diensten voor vele ambtenaren in de Capelo-databank hoewel ze wel degelijk werden vervuld, met een foutieve berekening in MyPension als gevolg.

Voorts beveelt het Rekenhof aan dat ook een aantal kleinere pensioeninstellingen wordt betrokken bij de (elektronische) uitwisseling van loopbaangegevens en dat ook de gegevens over de politieke mandaten zouden worden opgenomen in de databanken.

Ten slotte blijkt dat de pensioenreglementering in verband met het absolute maximum, de weglating van nadelige diensten, de pensioenbonus, het preferentiële tantième, het minimumpensioen en het gemengde pensioen niet (volledig) werd geprogrammeerd in MyPension, waardoor in bepaalde gevallen geen of verkeerde informatie wordt verstrekt.

5.2 Aanbevelingen

Aanbeveling		Punt van het verslag waarop de aanbeveling betrekking heeft
Wettelijke en reglementaire aanpassingen		
1	De mogelijkheid om werkgevers via een protocolovereenkomst vrij te stellen van de aangifte van historische attesten voor hun contractueel personeel formeel opnemen in de Capelo-wet	3.1.3
2	Een sanctie opnemen in de Capelo-wet voor de werkgevers die de historische attesten nog niet hebben ingevoerd	3.2.2
3	De verplichting om deel te nemen aan het Capelo-project uitbreiden tot alle pensioeninstellingen en voor de gegevens over de politieke mandaten	3.2.2
Werkpunten voor de FPD-ambtenarenpensioenen		
4	Eenzelfde softwareprogramma gebruiken voor pensioenberekening, gepersonaliseerde pensioenraming en MyPension	4.3
5	Ontbrekende pensioenreglementering programmeren in Pensioenmotor en MyPension	4.2
6	Wijzigingen in verband met Capelo en DmfA ter kennis brengen van de werkgevers	3.1.2
7	Meer info verschaffen aan de burger om hem toe te laten te controleren of zijn raming in MyPension correct werd uitgevoerd	4.1.2
Aandachtspunt voor de burgers/ambtenaren		
8	Controleren van de eigen online loopbaangegevens via MyPension en/of MyCareer.	4.1.2

BIJLAGE

Antwoord van de minister van Pensioenen van 24 oktober 2018

Onderwerp: Audit naar de ontwikkeling en toepassing van de pensioenmotor in het stelsel van de ambtenarenpensioenen

Mijnheer de Eerste voorzitter,

Uw audit aangaande de ontwikkeling en toepassing van de pensioenmotor in het stelsel van de ambtenarenpensioenen heeft mijn volledige aandacht genoten.

In antwoord op de door het Rekenhof geformuleerde aanbevelingen voor wettelijke en reglementaire aanpassingen in deze audit, wil ik graag de volgende toelichting geven.

Zowel voor wat betreft het opnemen van een sanctie in de Capelo-wet in geval van niet-tijdige invoering van de historische attesten, als voor de uitbreiding van de verplichting om deel te nemen aan het Capelo-project, deel ik u mee dat, de nodige bepalingen intussen voorzien werden in een ontwerpwet diverse bepalingen die binnenkort aan het parlement zal voorgelegd worden. Deze ontwerpwet voorziet verder eveneens in het verlenen van een wettelijke grondslag voor de reeds afgesloten protocolakkoorden met bepaalde werkgevers die hen vrijstellen van de aangifte van historische attesten voor hun contractuele personeelsleden.

Ik ben het daarnaast eens met de stelling dat het, in het kader van correcte en volledige informatie voor de burger en een doorgedreven automatisering van de afhandeling van de pensioendossiers, noodzakelijk is dat alle loopbaangegevens opgenomen worden in de loopbaandatabanken en dit met inbegrip van deze met betrekking tot de politieke mandaten. In het kader van de ontwerpbestuursovereenkomst 2019-2021 plant de FPD een nieuwe fase in de ontwikkeling van de pensioenmotor met als doelstelling de maximale integratie van de op dit moment nog ontbrekende loopbaangegevens.

Ik wens tot slot te benadrukken dat een correcte informatieverstrekking en verdere automatisering van de pensioendossieraanpak voor mij van groot belang zijn. Ik zal dan ook vragen aan de FPD om de overige werkpunten en aanbevelingen ter harte te nemen en in de mate van het mogelijke hier zo snel mogelijk aan tegemoet te komen.

Inmiddels verblijf ik, Mijnheer de Eerste voorzitter, met de meeste hoogachting,

Daniel BACQUELAIRE

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.
Il existe aussi une version française de ce rapport.

WETTELIJK DEPOT
D/2018/1128/38

ADRES
Rekenhof
Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

TEL.
+32 2 551 81 11

FAX
+32 2 551 86 22

www.rekenhof.be